

Вистава «Каліка з острова Інішмаан». Вдалих експеримент

Задум, завжди, видається на порядок вище амбітним, об'ємним і потрібним, що виникає проблема збагнути театральний феномен в його різноманітності та глобальності. Зрештою, запропонований матеріал – це значно більше, ніж звичне переказування сюжету вистави чи просто по-новому опрацьована стара історична тема.

Театр – це мистецтво витончене, ефемерне і особливе до духу часу. В наш час, коли український театр стає на ноги завдяки різноманітним жанрам, цікавим проектам, незалежних колективам та соціальним ініціативам. Театр стає площиною для реалізації ідей. Про ідею можна говорити багато, сьогодні вона одна, а завтра трансформується в абсолютно іншу.

Не можливо вловити ситуацію не торкаючись основних питань театру й періодично не цікавлячись критикою, що первинно покликана аналізувати роботу і культивувати процес.

Театр у Херсоні. 1823-2016 роки

Перший театр у Херсоні. Проста дерев'яна будівля з земляною підлогою і газовим освітленням, що в 1823 році викупило дворянство Херсонської губернії. Це був будинок генерала Лобрі. Цікава історія, яку опублікуємо, згодом, окремим матеріалом у спецпроекті.

В практиці театру імені Миколи Куліша за керівництва Олександра Книги є неперервний процес змішування форм, жанрів та міжнародних обмінів досвідами. За цим театром цікаво спостерігати. Кожен вільний куточок використаний максимально. Сценічні простори для перегляду вистав: велика сцена, сцена «Під колом», сцена «Під дахом», сцена на сцені та театр-кафе.

Глядача більше не цікавлять захопливі сюжети, його не дивують закостенілі стандартні декорації чи рутинні розчарування в житті героїв. Таким чином, театр створює майданчики для розвитку інтелектуального глядача. Зал наповнюється місцевими жителями і на сцені відбуваються вистави з новими темами та трансформаціями. Це стимулює нас писати про ті речі, які часто забуваються, про ті які не висвітлюються у традиційних ЗМІ і про ті формати, які часто губляться у потоці інформації.

14 – 15 жовтня відбулось відкриття (81) 186-го театального сезону Херсонського театру імені Миколи Куліша. Були предсталені дві роботи – вистава «Енеїда» (автор Іван Котляревський) та вистава «Каліка з острова Інішмаан» (автор Мартін МакДонах). Про виставу «Енеїда» ми писали у попередньому матеріалі.

Режисер-постановник – Сергій Павлюк

Художник-постановник – Сергій Ридванецький

Художник по костюмах – Наталка Ридванецька

Актуально. Каліка з острова Інішмаан

Про те, що сьогодні актуально можна говорити багато. Сучасний ірландський драматург Мартін МакДонах в свою чергу в 1996 році написав п'єсу про Біллі з забутого острова Інішмаан і дав нову нішу для реалізації акторів, режисерів та художників. Всі персонажі – кумедні і водночас моторошні. Таємниці і скелети в шафі. У автора є манера прописувати прості побутові чи кримінальні історії і перетворювати їх у епос про глобальні життєві процеси і небанальні людські відносини.

Вистава «Каліка з острова Інішмаан» (режисер Сергій Павлюк) є експериментом. Велика робота була зроблена перед прем'єрою постанови. Нам розповідали історію про ідею і процес створення задуму. Я мала дещо упереджене ставлення. Поясню чому. Цей стан можна прохарактеризувати

словом «рієсфебер», що означає неспокійний стан перед початком, в якому переплітаються тривога й очікування.

Вистави, що висвітлюють тему людей з особливими потребами в Україні не так багато, хоча проблема на слуху. Режисер Сергій Павлюк разом з директором театру Олександром Книгою вирішують поставити виставу, головним героєм, якої є Каліка Біллі – Віталій Пронько – хлопець з особливими потребами. Як актор Віталій Пронько вперше дебютував на професійній сцені Херсонського театру. Він не діє за стандартними театральними системами і його голос не звучить за законами сценічної мови.

Тісто як початок історії

На початку вистави ми спостерігаємо живу картину як зріла жінка – Кейт (актриса Олена Галл-Савальська) місить тісто. Натуралізм відіграє важливу роль у сценічному просторі. Натуралізм у плані фотографічного копіювання дійсності як абсолютного детермінізму.

У виставі режисер точно відтворює місцевість (музичне оформлення – шум моря), змушує персонажів розмовляти своєю мовою (нецензурна лексика, звичайні побутові діалоги і розмова з богом), відмовляється від усіх нереалістичних ігрових умовностей (повірники, монологи, довгі тиради, резонери і хор), постійно повертається до теми середовища, яке формує або знищує людину. Усе твориться на сцені так, щоб у глядача виникало враження, що він не перебування у театрі, а бере участі «закулісну» у реальному просторі, «екстрагованому» з навколишньої дійсності.

Людські цінності дуже важливі для автора і добре відтворені у виставі режисером-постановником Сергієм Павлюком. Герої живуть у небезпечному сучасному світі, що кишить принципами. Абсурдність сентиментальності і холоднокривність людей з острова доводить нам протилежні речі. Хто з нас хворий? Ті, що обманюють, ображають і бояться зробити кров вперед, чи ті, хто не маючи здоров'я рішуче йдуть до цілі?

Біллі-Віталій. Стоїцизм

Стоїцизм був впливовим філософським напрямком, що виник в епоху раннього еллінізму.

Стоїцизм – головна зброя Біллі (Віталій Пронько), що дозволяє йому зберегти розум. Він свідомо розділяє основні філософські знання: вчення про природу (це пояснюється у художньому рішенні – десяток книг лежать на

тумбі в правому куті сцени), вчення про пізнання та мистецтво (він весь час думає, аналізує, пробує пояснити речі, які для нього, поки що невідомі), вчення про належне життя (він своєю манерою поведінки, власними мріями і рішучістю змінює життя кожного героя вистави).

Світ розглядався в стоїцизмі як організоване ціле, пройняте животворним логосом. Іманентна породжуюча сила Біллі (Віталій Пронько) скеровує його на світлий і правильний шлях до розвитку, про який ми так часто забуваємо.

Відкритий фінал має вистава «Каліка з острова Інішмаан». У режисерському рішенні є незавершена кінцівка історії. Глядач бачить світло, нетрагедійне завершення, а спокій, що так часто шукають герої творів.

Душа людини розглядалася як частина світової душі; після смерті вона відділяється від тіла і втрачає особистісні ознаки. Залишається лише історія, що сколихає глядача задуматися над власними потребами. Чого ми насправді прагнемо і що робимо для цього? Ціна, яку платять герої – життя, віра і можливість змінитись.

Тема любові у постанові «Каліка з острова Інішмаан» простежується проміжною сюжетною лінією, адже тут більше відіграє роль справжня Дружба, а не сліпе кохання. Біллі (Віталій Пронько) і Хелен (Тетяна Проворова) – це звичайні люди, які не побоялися зробити крок один до одного.

Глядач бачить історію Віталія Пронька, що стає автобіографічною: сирота персонаж і сирота хлопець, каліка Біллі і каліка Віталій, спільна мрія Біллі і Віталія стати актором. Парадоксально, але режисер зумів зробити постановку такою, що ми не жаліємо героя, а співпереживаємо. Відсутність депресивності замінює нам гуманізм – наріжний камінь – основа, найважливіша частина чого-небудь, система цінностей хлопчика з особливими потребами.

Режисер Сергій Павлюк не просто співпереживає з акторами вистави «Каліка з острова Інішмаан». Завдяки власному баченні і театральній естетиці постановник аргументує: що актор може зіграти каліку, але дає шанс зіграти цю роль справжньому каліці. Це робить виставу справжньою.

Сьогодні театр інтенсивний і провокуючий, йде в ногу з часом. Попри загальні традиційні зразки, в Україні є театри, які здатні вести боротьбу за глядача. Хорошим прикладом є Херсонський театр імені Миколи Куліша. Попри те, що театр немає суттєвих конкурентів (окрім ТРЦ «Фабрика»), він формує культуру цілого міста.